

(<https://www.kieliverkosto.fi/fi>)

Kehitetään kielenopetusta yhdessä!

Julkaistu 11. lokakuuta 2023 | Kirjoittaneet: Teija Kangasvieri, Katja Mäntylä ja Outi Veivo

Suomalaisen kielikoulutuspolitiikan eteen tehdään ja on tehty töitä. Siitä huolimatta perusopetuksen kielenopiskelu on ollut laskusuhdanteessa, ellei jopa syöksykierteessä jo vuosikymmenet. Tästä on seurannut äärimmäisen ikävä ketjureaktio, sillä peruskoululaisten vähäinen kielenopiskelu näkyy suoraan lukiolaisten kielenopiskelussa. Tämä puolestaan näkyy korkeakoulutuksessa muun muassa siten, ettei työelämään enää virtaa kielitaitoista työvoimaa. Olemme pikkuhiljaa lähestymässä tilannetta, jossa emme saa enää koulutettua riittävästi ja riittävän monipuolisesti kielitaitoista työvoimaa - emme kohta enää edes tarpeeksi kielenopettajia tuleville sukupolville.

Jyväskylän yliopistossa on juuri käynnistynyt tutkimushanke (<https://urly.fi/3dsZ>), jossa selvitetään koulujen rehtoreiden ja kuntapäättäjäiden näkemyksiä ja kokemuksia koulujen kielenopetuksesta ja sen järjestämisestä sekä taustalla vaikuttavia arvoja ja asenteita eli heidän kielikoulutuspoliittista toimijuuttaan. Hankkeen tuloksista kuulemme lisää myöhemmin, mutta tämä numero tarjoaa jo läpileikkauksen kielikoulutuspolitiikan toimijoiden näkemyksistä.

Tämä teemanumero kuvaa nykytilannetta ja etsii ratkaisuja – pieniä ja suuria – sen parantamiseksi. Numero on koottu siten, että pyysimme näkemyksiä ja ratkaisuehdotuksia kielikoulutuspolitiikkaan kirjoittajilta, jotka tarkastelevat sitä arjessaan hieman eri näkökulmista. Toivoimme mukaan niin huoltajien, opettajien, kielikoulutuksen suunnittelijoiden kuin päättäjäidenkin mielipiteitä. Tämä toiveemme suurimmaksi osaksi

myös toteutui, joten numero tarjoaa melko kattavan kuvan siitä, miltä kielenopiskelu ja kielikoulutuspolitiikka Suomessa tällä hetkellä näyttävät.

Lähetimme kirjoituspyynnön myös lukuisille poliitikoille, mutta valitettavasti saimme pyyntöömme vain kielteisiä vastauksia tai emme vastausta ollenkaan. Valtakunnallisten päätöksentekijöiden linjaukset voimme kuitenkin lukea nykyisestä hallitusohjelmasta (<https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/158702198/Neuvottelutulos+hallitusohjelmasta+16.6.2023.pdf/2febf7a7-d5a1-6f17-df2d-95561de7a6de/Neuvottelutulos+hallitusohjelmasta+16.6.2023.pdf?t=1686924779616>), johon on kirjattu, että ”Hallitus mahdollistaa kielenopetuksen ja -opiskelun varhaistamisen, laajentamisen ja monipuolistamisen. Varmistetaan, että kielenopetukseen on varattu riittävästi tuntiresursseja.” sekä ”Hallitus arvioi etäopetuksen hyödyntämisen mahdollisuuksia nykyistä laajemmin ”perusopetuksessa tarkkarajaisesti säädettyinä esimerkiksi valinnaisten kielen opetuksessa.” Vielä emme tiedä, miten nämä linjaukset tulevat näkymään konkreettisesti tällä hallituskaudella, mutta niin OAJ kuin Sivistakin ovat jo ehtineet vaatia hallitukselta näitä linjauksia vastaavia toimia (KSML 2023, YLE 2023).

Koska tässä teemanumerossa ei kuulla päätöksentekijöiden ratkaisuehdotuksia, haastamme heidät tutustumaan muiden kirjoittajien ehdotuksiin ja paneutumaan siihen, miten tehdä valtakunnan tasolla sellaista kielikoulutuspolitiikkaa, jossa huomioidaan ennen kaikkea koululaisten koulutuksellinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Aivan ensimmäiseksi perusopetuksen kieliohjelman tuntijakoineen pitäisi kielenopettajia kuullen muokata. Toiseksi valtion on hoidettava perusopetuksen ja lukiokoulutuksen rahoitus pohja vihdoin kuntoon!

Kuten edeltä on käynyt ilmi, tämä numero tarjoaa mahdollisimman monta erilaista näkökulmaa kielikoulutuspolitiikkaan. Lukija pääsee aluksi näkemään tilanteen huoltajan, ja sen jälkeen opettajan silmin. Elinkeinoelämän ja lukiokoulutuksen näkökulmien jälkeen lukija voi siirtyä tarkastelemaan tilannetta koulutuksen kehittäjien ja koulutuspolitiikan suunnittelijoiden, eli Opetushallituksen ja opetusministeriön perspektiiveistä.

Livekuvittaja ja yrittäjä *Linda Saukko-Rauta* aloittaa artikkelikattauksemme tuomalla koululaisen huoltajan näkökulman ja varsin tuoreita, konkreettisia ideoita ja keinoja kielenopetuksen kehittämiseen. Hän pohtii niin englannin roolia kielipaletissa kuin

huoltajan roolia lapsen kielenopiskelussa. Saukko-Rauta kertoo myös esimerkin siitä, miten huoltajien toiminta voi taata valinnaisen kielen ryhmän toteutumisen.

Vuoden 2022 kielenopettaja *Maarit Rainio* kertoo artikkelissaan siitä, miten ja mitä opettaja kokee kielenopetuksessa viime vuosikymmeninä niin suositun **hankepohjaisen kehittämistyön** ja millaisia **projekteja** hän on sen puitteissa toteuttanut. Hän myös pohtii pakollisuuden ja valinnaisuuden dynamiikkaa kielenopetuksessa.

Asiantuntija *Mikko Vieltojärvi* Elinkeinoelämän keskusliitto EK:sta esittelee kirjoituksessaan työ- ja elinkeinoelämän tuoreita **kielitaitotarpeita** ja näkemyksiä kielenopiskelun merkityksestä. Monipuolista kielitaitoa tarvitaan niin kansainvälisessä kaupassa kuin kotimarkkinoilla lisääntyvän maahanmuuton myötä. Mitä korkeampaan asemaan työelämässä tähtää, sitä paremman kielitaidon yhä tarvitsee. Hän myös huomauttaa, että kielitaito on myös **kulttuurista osaamista**, jota esimerkiksi nyt niin kovin muodikkaat tekoälypohjaiset sovellukset eivät vielä hallitse samaan tapaan kuin ihmiset.

Suomen Kuntaliiton lukiokoulutuksen erityisasiantuntija *Kyösti Värri* pureutuu teemaan lukion näkökulmasta pohtien lukiolaisten kieliopintojen laajuutta, kieliä, sekä koulutuksen alueellisuutta ja tulevaisuutta rahoitusta unohtamatta. Hän korostaa, että lukion kielenopiskelun pohja luodaan jo perusopetuksessa ja että lukion **tuntijako** kaipaasi väljyyttä. Ikäluokkien pienentyessä ja **rahoituspuhjan** ollessa epävarma meillä on kielenopiskelussa haasteita, joiden ratkaiseminen vaatii **koko yhteiskunnan tukea**.

Opetusneuvos *Anu Halvari* Opetushallituksesta käy läpi eri koulutusasteiden kielenopetuksen menneitä ja tulevia **kehityskaaria** ja tekee varsin kiintoisan ja huomionarvoisen vertauksen liikunnan ja kielitaidon välillä. Miksei **kielitaitokin** voi olla kokonaisvaltaisesti ihmisen **hyvinvointia** tukeva asia, jota kaikki harrastavat?

Teemanumeron loppuksi opetusneuvokset *Anna Mikander* ja *Marjo Vesalainen* opetus- ja kulttuuriministeriöstä kuvaavat kielenopetuksen nykytilaa ja mahdollisia rakenteellisia ja pedagogisia kehittämistoimenpiteitä haasteiden voittamiseksi. He ehdottavat hallituskaudet ylittävää, päivitettävää **kansallista kielistrategiaa**, johon kirjattaisiin kaikki toimet suomalaisen kielivarannon kasvattamiseksi. Vink vink, päättäjät, tarttukaapa vihdoinkin tähän, sillä olemme odottaneet tätä jo vuosikymmeniä!

Tämä teemanumero pyrkii antamaan lukijalleen paljon ajattelemisen aihetta kielenopiskelun kehittämisestä. Numerossa esitellään monen monta hyvää kehittämisideaa ja edistettävää ajatusta, joihin toivomme päättäjien nyt vihdoinkin tarttuvan. Nyt on aika alkaa tehdä 2020-luvun kielikoulutuspolitiikkaa!

Kirjoittajista Teija Kangasvieri on tutkimuskoordinaattori Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa, Katja Mäntylä yliopistonlehtori Jyväskylän yliopiston Kieli- ja viestintätieteiden laitoksessa ja Outi Veivo yliopistonlehtori Turun yliopiston Kieli- ja käännöstieteiden laitoksessa.

Lähteet:

KSML 2023. perusopetuksen lisämiljoonat oppitunteihin ja tasa-arvorahaan. *Keskisuomalainen* 22.8.2023.

VN 2023. *Vahva ja välittävä Suomi Neuvottelutulos hallitusohjelmasta* 16.6.2023.

<https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/158702198/Neuvottelutulos+hallitusohjelmasta+16.6.2023.pdf/2febf7a7-d5a1-6f17-df2d-95561de7a6de/Neuvottelutulos+hallitusohjelmasta+16.6.2023.pdf?t=1686924779616>

(<https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/158702198/Neuvottelutulos+hallitusohjelmasta+16.6.2023.pdf/2febf7a7-d5a1-6f17-df2d-95561de7a6de/Neuvottelutulos+hallitusohjelmasta+16.6.2023.pdf?t=1686924779616>)

YLE 2023. Alakoululaisten kouluviikot ovat pian pidentymässä jopa kolmella tunnilla: tässä syy. *YLE uutiset* 21.8.2023. <https://yle.fi/a/74-20045503> (<https://yle.fi/a/74-20045503>)

Artikkeliin viittaaminen

Kangasvieri, T., Mäntylä, K. & Veivo, O. (2023). Kehitetään kielenopetusta yhdessä! *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 14(5). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu->

2023-1/kehitetaan-kieltenopetusta-yhdessa

(<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2023/kehitetaan-kieltenopetusta-yhdessa>)